

ADVIESRAAD VOOR SOCIAAL ONDERNEMERSCHAP

Roadmap voor de ontwikkeling van de sociale economie en van de voor inschakeling gemandateerde sociale economie in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Aangenomen door de ARSO op

14 oktober 2024

Vooraf

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest staat voor tal van uitdagingen op het vlak van werkloosheid, armoede, gezondheid, enz. Om deze problemen te verlichten, zijn opleidingsjobs, duurzame jobs en kwaliteitsjobs onontbeerlijk. De sociale economie speelt door haar werking, acties en doelstellingen een belangrijke rol op het vlak van sociale inclusie en gelijke toegang tot de arbeidsmarkt, en draagt zo bij tot de strijd tegen de groeiende armoede:

1. Zij ondersteunt scholing en integratie op de arbeidsmarkt voor alle burgers, meer bepaald voor diegenen die ver van de arbeidsmarkt staan, waaronder jongeren die noch aan het werk zijn, noch onderwijs of een opleiding volgen (NEET).
2. De sociale economie garandeert een toereikend, toegankelijk en kwalitatief hoogstaand dienstenaanbod door de openbare diensten aan te vullen, met name in belangrijke sectoren als gezondheidszorg, kinderopvang en thuishulp.
3. Zij bestrijdt op doeltreffende wijze de toenemende onzekerheid van de inwoners van Brussel, waar het armoederisico 37,8% bedraagt.
4. De sociale economie stimuleert een duurzame economische en industriële ontwikkeling met een sociaal oogmerk (in verschillende vormen: VZW's, erkende coöperaties, ...), bevordert de ondernemingsdemocratie en levert een belangrijke bijdrage tot de financiering van de sociale zekerheid.

Brussel heeft met zijn ordonnantie van 23 juli 2018 een Adviesraad voor Sociaal Ondernemerschap (ARSO¹) opgericht; deze is belast met de volgende opdrachten:

1. het formuleren van adviezen betreffende de erkenning van de sociale ondernemingen bedoeld in artikel 11;
2. het formuleren van adviezen betreffende de inschakelingsprogramma's bedoeld in artikel 15, § 2;
3. het formuleren van adviezen op eigen initiatief en op vraag van de regering;
4. de organisatie van het overleg tussen de erkende sociale ondernemingen en de publieke en private actoren op het vlak van sociaal ondernemerschap;
5. de bijdrage tot de promotie van het gewestelijk beleid inzake sociale economie.

Op basis van haar vijfde opdracht heeft de ARSO een roadmap opgesteld voor de ondersteuning en ontwikkeling van de sociale economie te Brussel. Deze bevat een reeks voorstellen ter attentie van de toekomstige regering, die de leden van de ARSO ondersteunen en met haar wensen te bespreken. In dit verband wensen de leden van de ARSO de toekomstige regering te wijzen op de noodzaak om betrokken te worden bij de uitwerking van elke beleidsmaatregel die een impact zal hebben op de sociale economie te Brussel. Dit moet gebeuren onder de vorm van een systematische raadpleging van de ARSO over alle wet- en reglementaire teksten met betrekking tot de sociale economie in de brede zin van het woord – overeenkomstig derde opdracht - en door hem te betrekken bij de uitwerking van elk plan ter ondersteuning van de ontwikkeling van de sociale economie, dat zich zou kunnen baseren op de maatregelen van deze roadmap, rekening houdend met de beschikbare budgetten.

Tot slot dient opgemerkt dat deze roadmap past in het kader van de aanbevelingen van de Raad van de Europese Unie inzake de opstelling van kaderovereenkomsten betreffende de sociale economie van

¹ De ARSO werd opgericht door de ordonnantie van 23 juli 2018 betreffende de erkenning en de ondersteuning van de sociale ondernemingen.

27 november 2023². Deze tekst beveelt de lidstaten aan om beleids- en reglementaire kaders uit te werken die gunstig zijn voor de ontwikkeling van de sociale economie, en benadrukt het belang van een betere toegang tot financiering en tot publieke en private markten voor entiteiten van de sector, alsmede van het aanmoedigen van het gebruik van private financiering naast andere vormen van financiering. De tekst moedigt ook een grotere zichtbaarheid en erkenning van de sociale economie aan, evenals de opstelling van statistieken over de sociale economie.

Aanbevelingen

De leden van de ARSO vragen aan de Brusselse Hoofdstedelijke Regering om:

1. De sociale economie en de voor inschakeling gemandateerde sociale economie te Brussel te ondersteunen, te ontwikkelen en te bestendigen

1. De steun voor de ontwikkeling van de sociale economie, met inbegrip van de voor inschakeling gemandateerde sociale economie (SEGI), opnemen in de toekomstige gewestelijke beleidsverklaring en in de maatregelen gericht op de uitvoering ervan, teneinde een duurzame economische en sociale ontwikkeling, de toegang tot de arbeidsmarkt en de sociale inclusie te bevorderen.
2. De aanbevelingen van de initiatiefadviezen van de ARSO ([A-2021-001-ARSO](#) en [A-2023-002-ARSO](#)) uitvoeren.
3. Een evaluatie verrichten van de ordonnantie van 23 juli 2018 betreffende de erkenning en de ondersteuning van de sociale ondernemingen in samenwerking met de sector van de sociale economie gemandateerd voor inschakeling, met name op basis van de initiatiefadviezen van de ARSO ([A-2023-002-ARSO](#) en [A-2021-001-ARSO](#)). Op basis van de resultaten van de evaluatie de nodige aanpassingen aanbrengen om de goede ontwikkeling van de sociale economie te Brussel te ondersteunen en te verzekeren, in overleg met de ARSO.
4. In de ad hoc wetgevingen en regelgeving instrumenten invoeren om tegemoet te komen aan de specifieke behoeften van de sociale economie en de sociale economie gemandateerd voor inschakeling, hierbij met name rekening houdend met hun juridische status, en om hun ontwikkeling te ondersteunen.
5. De nodige structurele middelen garanderen om de ondernemingen van de sociale economie in staat te stellen om hun ambities te verwezenlijken, teneinde te voldoen aan de noden van de samenleving.
6. De ontwikkeling en doeltreffendheid van de ondernemingen van de sociale economie verzekeren door middel van een stabiele, geïndexeerde en structurele financiering. Sociale innovatie ondersteunen en aanmoedigen om het dienstenaanbod aan te passen.
7. De stabiliteit garanderen en de financiering versterken van de voorzieningen voor de ondersteuning van de werkgelegenheid, zoals de Geco's, die een essentiële financiering vormen voor projecten in de sociale economie.

² [C/2023/1344](#)

8. De activiteiten van de sociale ondernemingen aantrekkelijker maken, met name door de mogelijkheid te onderzoeken van een Europese financiering.
9. Het algemeen en collectief belang van de activiteiten garanderen in overeenstemming met de richtlijnen die deze definiëren (cf. netwerk EMES).
10. Samen met de sectoren een programma uitwerken om aan de huidige en toekomstige behoeften van de bevolking te voldoen, de wachtlijsten weg te werken, te anticiperen op de demografische evolutie en om een antwoord te bieden op de structurele kansarmoede van de Brusselaars, en zo de ondernemingen van de sociale economie toelaten om bij te dragen tot het verstrekken van maatschappelijke diensten die voor iedereen toegankelijk zijn.
11. De toegang tot de arbeidsmarkt en sociale integratie bevorderen door de ontwikkeling van SEGI te ondersteunen:
 - a. Een structurele en geïndexeerde financiering van de SEGI en de adviesagentschappen garanderen.
 - b. Het aantal doelgroepstatuten uitbreiden dat in aanmerking komt in het kader van een inschakelingsmandaat en zorgen voor een betere coördinatie tussen de publieke actoren en de SEGI in het kader van de terbeschikkingstelling van doelgroepwerknemers.
 - c. Het creëren van stabiele en duurzame banen voor laaggeschoolde Brusselaars en kansarme of ondervertegenwoordigde groepen ondersteunen door ervoor te zorgen dat er een progressief inschakelingsbeleid wordt gevoerd, via het verwerven van beroepservaring in de SEGI.
 - d. De SEGI ondersteunen om hun duurzaamheid te verzekeren en hen tot succesvolle economische partners te maken. De toekomstige regering moet zich ertoe verbinden om rekening te houden met de vaststellingen en aanbevelingen van de Europese Pijler van sociale rechten³ en de Europese Vaardighedenagenda⁴ Op die manier zullen de Brusselse SEGI de beginselen en doelstellingen voor 2030 kunnen uitvoeren, in het bijzonder beginsel 4 “Actieve ondersteuning van de werkgelegenheid”, terwijl hun levensvatbaarheid in het licht van de huidige economische realiteit van het Gewest wordt verzekerd. De sector moet ook steun krijgen om zijn zichtbaarheid te versterken en nieuwe activiteiten te kunnen ontwikkelen.
 - e. De bijdrage van de SEGI aan de opleiding en verbetering van de vaardigheden van kansarmen vergemakkelijken en meer erkenning geven aan hun informele deskundigheid op het gebied van onderwijs en opleiding op het terrein.
 - f. Sociaal verantwoorde overheidsopdrachten voor te behouden aan de SEGI en afstappen van de logica van de laagste bieder.
12. De aantrekkelijkheid van banen en de kwalificatie van het toezichthoudend personeel, dat deze uitoefenen, versterken om de kwaliteit van de diensten te garanderen. Hiertoe moet men met name de omkadering verhogen, de arbeidsomstandigheden verbeteren en het opleidingsaanbod verder ontwikkelen.
13. De maatwerkbedrijven (MWB) ondersteunen om hun duurzaamheid te garanderen en hen tot succesvolle economische partners te Brussel te maken. De toekomstige regering zal er zich op zeer korte termijn toe moeten verbinden om rekening te houden met de vaststellingen en aanbevelingen van de studie van het CIRIEC, om deze in overleg met de sector om te zetten in concrete maatregelen die de Brusselse MWB in staat stellen om hun opdracht te vervullen en tegelijk levensvatbaar te blijven in de huidige economische realiteit van het Gewest. De sector zal

³ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1606&langId=nl>

⁴ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1223&langId=nl>

ook steun nodig hebben om zijn zichtbaarheid te verhogen en om nieuwe activiteiten te zoeken en te ontwikkelen. Ten slotte zal de regering de nodige stappen moeten ondernemen om ervoor te zorgen dat de overheidsbesturen hun voorbeeldfunctie vervullen door hun quotumverplichting na te komen, onder meer door onderaanbestedingen aan de MWB. Op langere termijn zal de toekomstige regering zich moeten engageren om een breder denkproces te verrichten met de verschillende actoren van de Brusselse gehandicaptensector, dit om het mandaat van de Brusselse MWB te verduidelijken ten opzichte van hun doelpubliek dat verandert en evolueert (het aandeel zwakkere en/of oudere werknemers neemt sterk toe, net als psychiatrische en sociale handicaps).

14. Nadenken over de problematiek van de werkgelegenheidsval om werk en opleiding aantrekkelijker te maken. Het gaat met name om het verhogen van de lonen en het behoud van bepaalde voordelen (crèches, mobiliteit, enz.) voor doelgroepen die een inschakelingstraject aanvangen.
15. De sociale en ecologische transitie van de sociale economie stimuleren om een duurzamere economie op te bouwen door de Brusselse sociale ondernemingen en gemutualiseerde diensten op het vlak van milieu, energie, diversiteit, digitalisering enz. te ondersteunen (link met de Shifting Economy).
16. De verkenning ondersteunen van nieuwe activiteitensectoren waarin weinig sociale ondernemingen actief zijn, om zo aan burgers nieuwe mogelijkheden te bieden in hun consumptiekeuzes en om ondernemingen in staat te stellen nieuwe groei genererende activiteiten en nieuwe partnerships te creëren.
17. De activiteiten van de sociale ondernemingen ondersteunen via overheidsopdrachten. Momenteel vereist in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en op federaal niveau enkel een ministeriële omzendbrief dat ecologische, sociale en ethische criteria worden opgenomen in overheidsopdrachten. De overheden uitnodigen om (1) op zijn minst de huidige Europese en Belgische wetgeving na te leven, met de nodige sancties voor de aanbestedende overheden die dat niet zouden doen, (2) de algemene opname van sociale, ethische, milieuclausules en/of omzendbrieven op te leggen in al hun wetgeving met betrekking tot overheidsopdrachten, (3) het vademecum inzake sociale clausules in het BHG te herzien om het beter af te stemmen op de behoeften en doelstellingen van de SEGI, met name door de toewijzing van opdrachten aan te moedigen, en (4) aanbestedende overheden te blijven opleiden en ondersteunen bij het opnemen van sociale clausules in aangepaste overheidsopdrachten.
18. Specifieke en adequate ondersteuning garanderen, zowel in termen van begeleiding als van financiering, om de ondernemingen van de sociale economie te ondersteunen tijdens de hele levenscyclus van het project: via solidaire financiering, via bestaande begeleidingsinstrumenten, via gedeelde ondernemingen, enz. Deze steun moet ook mogelijk worden gemaakt voor bedrijven die de overstap willen maken naar het model van de sociale economie, in alle fasen van de levenscyclus van het project.
19. Het leven van de ondernemingen van de sociale economie vereenvoudigen, die overweldigd worden door administratieve procedures in verband met financiering en de evolutie van het wetgevend kader. We moeten de informatisering en harmonisering van deze procedures tussen de verschillende besturen bevorderen en ondersteunings- en coördinatiefuncties financieren, zowel in de ondernemingen als in de besturen.

2. Aan de sociale economie te Brussel meer zichtbaarheid geven

2.1 Op niveau van het beleid

20. Zorgen voor een betere integratie van de sociale economie en haar VZW's in het beleid ter ondersteuning van de economische expansie (BEW), in ondersteunend beleid (Hub) en in het beleid ter ondersteuning van onderzoek en innovatie (Innoviris).
21. De banden versterken tussen de sociale economie, met inbegrip van de sociale economie die gemandateerd is voor inschakeling, en de gemeenschapsoverheden voor aspecten die verband houden met opleiding, sociaalprofessionele inschakeling of aspecten van welzijn.
22. De banden versterken tussen de sociale economie, met inbegrip van de sociale economie gemandateerd voor inschakeling, en het grondgebied. De gemeenten en de lokale verkozenen bezitten vaak een beperkte kennis van de sociale economie, van het feit dat deze beantwoordt aan de maatschappelijke noden van de inwoners, een hefboom is voor de ontwikkeling van het grondgebied, of nog, van de rol die zij kunnen vervullen bij de ontwikkeling ervan.

2.2 Op statistisch niveau

23. In het Brusselse gewest betrouwbare kwantitatieve en kwalitatieve statistieken opstellen over de sociale economie om deze te kunnen valoriseren, haar sociaaleconomische impact te evalueren en haar vervolgens te promoten.

2.3 Op niveau van informatie, sensibilisering en communicatie

24. Ernaar streven om de vaardigheden die werknemers van de doelgroep tijdens hun integratie- en transitieperiode hebben verworven beter te valoriseren, om doeltreffender munt te slaan uit wat zij tijdens het inschakelingsprogramma hebben geleerd.
25. De ondernemingen van de sociale economie promoten bij verschillende doelgroepen te Brussel: particulieren (als burgers, potentiële klanten of potentiële begunstigden/stagiairs van de ondernemingen van de sociale inschakelingseconomie), de Brusselse ondernemingen (en hun werknemers) en de publieke actoren. Zorgen voor de nodige budgettaire middelen om kernboodschappen te creëren om de sociale economie te promoten en zichtbaar te maken voor consumenten, burgers, ondernemers en publieke actoren.

3. Onderwijs en vorming

26. Opname en versterking van het onderricht over de sociale economie in de onderwijsprogramma's.

*

* *